

Briselē, 14.10.2025.
COM(2025) 632 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Piektais gada ziņojums par ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanu

{SWD(2025) 296 final}

IEVADS

Šis ir piektais Eiropas Komisijas gada ziņojums par ES Ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) izvērtēšanas regulas (“ĀTI izvērtēšanas regula” jeb “regula”) piemērošanu.

Ziņojums aptver 2024. gadu, nodrošina pārredzamību attiecībā uz ĀTI izvērtēšanas darbību Eiropas Savienībā un aptver ar valstu izvērtēšanas mehānismiem saistītas norises. Tas veicina ES pārskatatbildību jomā, kurā, ņemot vērā attiecīgās drošības intereses, pārredzamība attiecībā uz atsevišķiem darījumiem nav nedz iespējama, nedz atbilstoša.

Tā pamatā ir 27 dalībvalstu un citu avotu ziņojumi, un tajā ir četras nodaļas:

- 1. nodaļa par tendencēm un skaitliskajiem rādītājiem, kas attiecas uz ĀTI Eiropas Savienībā;
- 2. nodaļa par likumdošanas procesiem dalībvalstīs;
- 3. nodaļa par dalībvalstu veiktajām ĀTI izvērtēšanas darbībām;
- 4. nodaļa par ES sadarbības mehānismu ĀTI izvērtēšanas jomā.

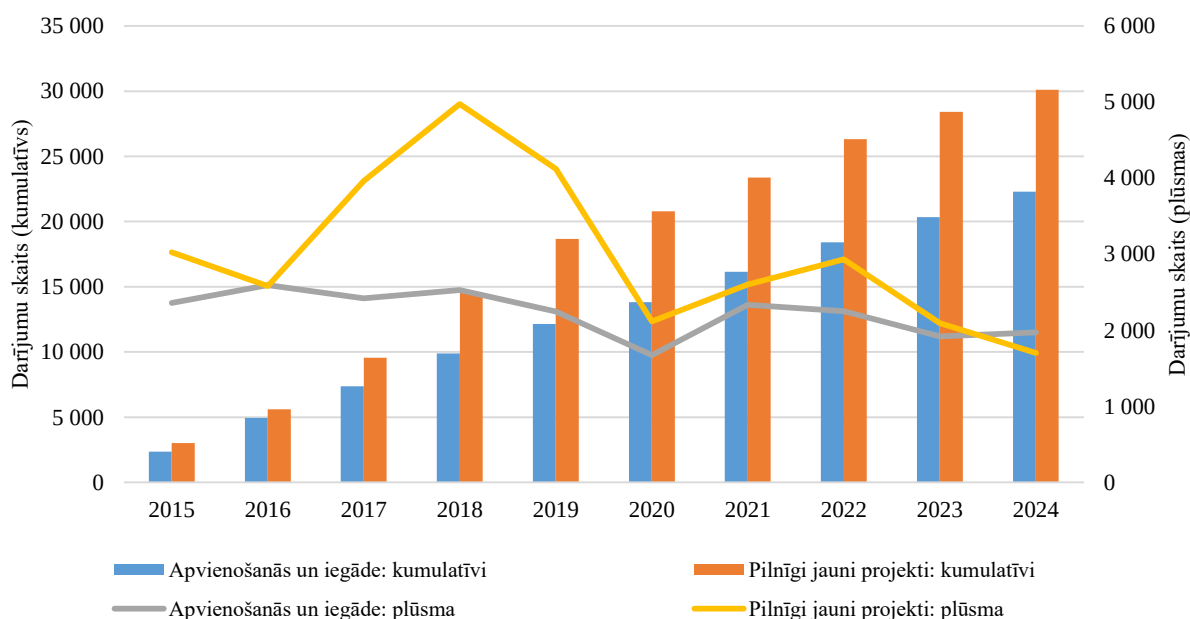
Šis gada ziņojums ir svarīgs rīks stratēģiskai tirdzniecības un ieguldījumu kontrolei, kuras mērķis ir panākt drošību Eiropas Savienībā.

1. NODAĻA. ĀRVALSTU TIEŠIE IEGULDĪJUMI EIROPAS SAVIENĪBĀ

1. Vispārējās tendences

Laikposmā no 2023. līdz 2024. gadam ĀTI¹ apjoms palielinājās par 7,5 %. Konkrētāk, ārvalstu apvienošanās un iegādes darījumi un ieguldījumi pilnīgi jaunos projektos gada griezumā kumulatīvi pieauga attiecīgi par 10 % (no 20 329 līdz 22 302) un 6,0 % (no 28 405 līdz 30 108) (1. attēls, stabiņi). Šis pieaugums atbilst tendencēm, kas novērotas kopš 2015. gada, un ĀTI apjoms 27 ES dalībvalstīs šajā 10 gadu periodā pastāvīgi pieaudzis vidēji par aptuveni 5250 ĀTI gadā. Aplūkojot šo tendenci pēc ĀTI veida, ES27 laikposmā no 2015. līdz 2024. gadam ik gadu ienāca vidēji 2230 ārvalstu apvienošanās un iegādes darījumu un 3011 ārvalstu ieguldījumu pilnīgi jaunos projektos. Šīs pozitīvās kumulatīvās tendences apstiprina ES dalībvalstu atvērtību ārvalstu ieguldījumiem un uzsver to pievilcību starptautiskajiem ieguldītājiem.

1. attēls. 2015.–2024. gadā uzkrātie ĀTI un plūsmas uz ES27 (darījumu un projektu skaits)

Avots – JRC izstrāde, kas veikta, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2025. gada 26. martā no Orbis M&A un Orbis Crossborder Investment. Dati par 2015. gadu atbilst ĀTI plūsmām 2015. gadā, bet dati, kas atspoguļoti nākamajiem gadiem, atbilst kumulētai gada plūsmu summai.

Kopējām ienākošo ĀTI plūsmām (1. attēls, līknes) pēdējos divos gados raksturīga lejupēja tendence: no 2022. līdz 2023. gadam tās samazinājušās par 23 % un no 2023. līdz 2024. gadam – par 8,4 %. Tomēr, aplūkojot ĀTI skaitu, redzams, ka ieguldījumi apvienošanās un iegādes darījumos un ieguldījumos pilnīgi jaunos projektos reaģējuši atšķirīgi. Konkrētāk, ārvalstu

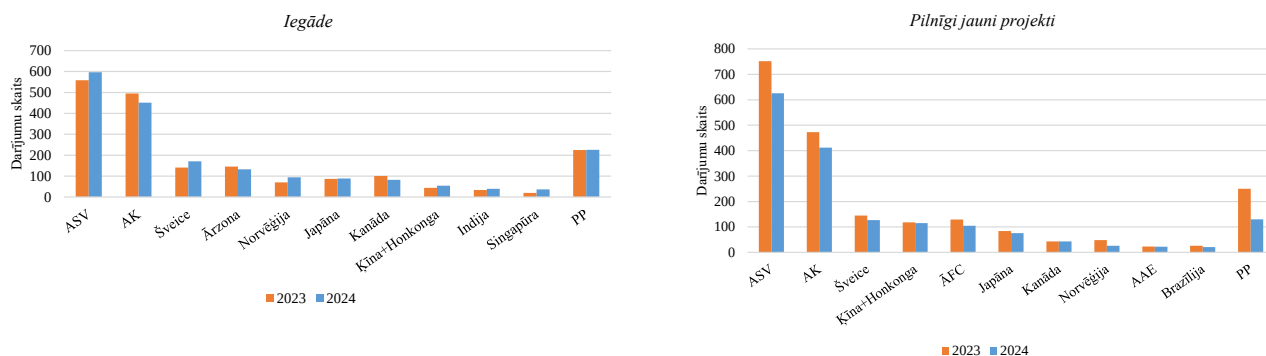
¹ Ārvalstu tiešo ieguldījumu darījumus var iedalīt ieguldījumos pilnīgi jaunos projektos un apvienošanās un iegādes darījumos. Starptautiskie ieguldījumi pilnīgi jaunos projektos parasti ietver jauna uzņēmuma vai ražotņu izveidi ārvalstīs, bet starptautiska apvienošanās vai iegāde nozīmē to, ka īpašumtiesības uz esošajiem aktīviem, kas saistīti ar saimniecisko darbību, pāriet īpašniekam ārvalstīs. Apvienošanās un iegādes ir iekļautas, ja tiek iegādātas pašu kapitāla daļas vērtībā virs 10 % no ES27 uzņēmuma kapitāla.

ieguldījumu plūsma apvienošanās un iegādes darījumos 2021. gadā stabili atlaba, 2022. gadā samazinājās par 3,6 % 2023. gadā – par 15 %, bet pēc tam 2024. gadā atkal pieauga par 2,7 %. No otras puses, ieguldījumu plūsmas pilnīgi jaunos projektos 2021. gadā palielinājās par 23 % un 2022. gadā – par 13 %. Tomēr šai pozitīvajai tendencei divus gadus pēc kārtas sekoja samazināšanās (par 29 % 2023. gadā un par 19 % 2024. gadā). 2023. gadā un daļēji 2024. gadā (pilnīgi jaunos projektos) vērojamo ĀTI plūsmu lejupējo tendenci gada griezumā varētu saistīt ar nemitīgo un pastāvīgo nenoteiktību², kas ietekmē ES ekonomiku un ieguldītāju riska uztveri.

2. Nozīmīgākās ārvalstu ieguldītāju izcelsmes valstis

Salīdzinot 2023. un 2024. gada ārvalstu ieguldījumus apvienošanās un iegādes darījumos pēc izcelsmes jurisdikcijas (2. attēls, grafiks pa kreisi), 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu kopumā vērojams pieaugums visām nozīmīgākajām jurisdikcijām, izņemot Apvienoto Karalisti, ārzonas finanšu centrus (ĀFC) un Kanādu. Turpretī kopējā ieguldījumu skaita samazināšanās pilnīgi jaunos projektos 2024. gadā atspoguļo projektu skaita samazināšanos no visām jurisdikcijām, izņemot Kanādu, kurai saglabājies tāds pats ieguldījumu skaits (2. attēls, diagramma pa labi).

2. attēls. No ārvalstu jurisdikcijām (veikto pašu kapitāla daļu iegādes darījumu (pa kreisi) un pilnīgi jaunos projektos veikto ieguldījumu darījumu (pa labi) skaits 2023. un 2024. gadā 10 nozīmīgākie ieguldītāji).

Avots – JRC izstrāde, kas veikta, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2025. gada 26. martā no Orbis M&A un Orbis Crossborder Investment. ĀFC – Ārzonas finanšu centri³. PP – pārējās pasaules valstis.

2024. gadā no ASV bija visvairāk ārvalstu ieguldītāju Eiropas Savienībā un ASV ieguldītāji veica 30 % no visām iegādēm (597 darījumi) un 37 % no ieguldījumiem pilnīgi jaunos projektos (626 projekti). ASV izcelsmes apvienošanās un iegādes darījumi 2024. gadā salīdzinājumā ar

² 2025. gada februārī sākās Krievijas agresijas kara pret Ukrainu ceturtais gads. 2024. gadā riska avoti bija arī papildu ģeopolitiskā spriedze, kā, piemēram, Tuvo Austrumu konflikta paplašināšanās un padziļināšanās vai globālās tirdzniecības spriedzes palielināšanās draudi.

³ Galvenie ārzonas finanšu centri pēc darījumu skaita 2024. gadā (alfabētiskā secībā) ir Bermudu salas, Britu Virdžīnas, Kaimanu salas, Lihtenšteina un Monako. Pilnīgu ārzonas finanšu centru sarakstu sk., piemēram, Komisijas dienestu darba dokumentā *Following up on the Commission Communication "Welcoming Foreign Direct Investment while Protecting Essential Interests"*, SWD(2019) 108 final, 2019. gada 13. marts.

2023. gadu palielinājās par 7 %, savukārt ieguldījumi pilnīgi jaunos projektos 2024. gadā otro gadu pēc kārtas samazinājās – par 17 %.

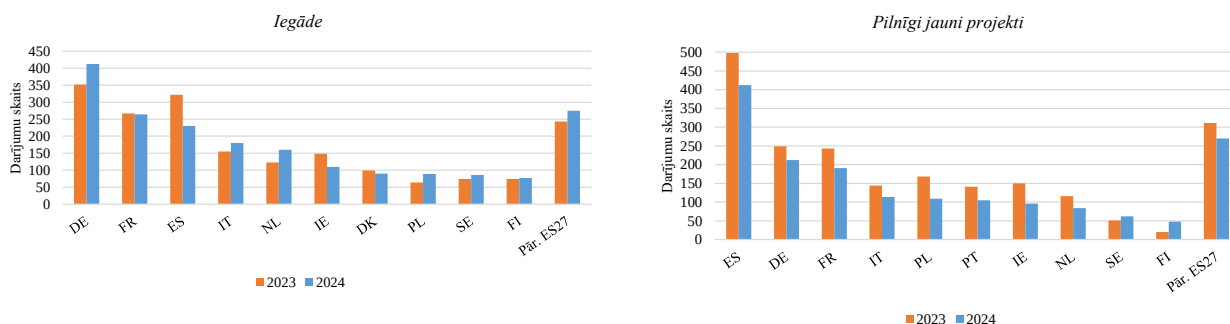
Ieguldītāji no AK veikuši 23 % (451 darījumus) no visām 2024. gada iegādēm un 24 % (412 darījumus) no visiem pilnīgi jaunajiem projektiem ES27 valstīs, ierindojoš AK otrajā vietā no nozīmīgākajām ārvalstu jurisdikcijām. Šajā gadījumā gan apvienošanās un iegādes darījumu, gan pilnīgi jaunu projektu skaits 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu samazinājās attiecīgi par 8,9 % un 13 %. Attiecībā uz ĀFC un Kanādas ieguldījumiem apvienošanās un iegādes darījumos 2023.–2024. gadā bija vērojama negatīva tendence, proti, tie samazinājās attiecīgi par 8,9 % un 19 %. Jurisdikcijas, no kurām veikti ārvalstu apvienošanās un iegādes darījumi 2024. gadā pieauga visvairāk, bija Singapūra (85 %), kam sekoja Norvēģija (34 %). Visbeidzot, Ķīnas un Honkongas izcelsmes apvienošanās un iegādes darījumu skaits 2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 23 % pēc tam, kad 2023. gadā šis skaits bija samazinājies par 20 %.

Attiecībā uz ieguldījumiem pilnīgi jaunos projektos ĀTI skaits no visām 10 nozīmīgākajām izcelsmes jurisdikcijām, izņemot Kanādu, 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu samazinājās, un gada samazinājums svārstījās no 46 % Norvēģijai līdz 2,5 % Ķīnai un Honkongai.

3. Nozīmīgākie ārvalstu veikto iegāžu galamērķi Eiropas Savienībā

Ārvalstu ienākošo apvienošanās un iegādes darījumu skaits Eiropas Savienībā bija nevienmērīgi sadalīts starp galamērķa dalībvalstīm (3. attēls, diagramma pa kreisi). Lielākajā daļā valstu 2024. gadā ienāca vairāk darījumu nekā 2023. gadā, izņemot Franciju, Spāniju, Īriju un Dāniju, kurās darījumu ienāca mazāk. Turpretī ārvalstu ieguldījumu skaitam pilnīgi jaunos projektos Eiropas Savienībā (3. attēls, diagramma pa labi) 2024. gadā bija citāda tendence, un tikai divās valstīs (Zviedrijā un Somijā) salīdzinājumā ar 2023. gadu bija vērojams pieaugums.

3.attēls. Pašu kapitāla daļu iegāžu skaits (pa kreisi) un ieguldījumi pilnīgi jaunos projektos (pa labi) 2023. un 2024. gadā, pa galamērķa dalībvalstīm (10 lielākās saņēmējas ES27)*

Avots – JRC izstrāde, kas veikta, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2025. gada 26. martā no Orbis M&A un Orbis Crossborder Investment. “Pār. ES27” nozīmē ‘pārējā ES27’.

Vācija un Francija 2024. gadā bija nozīmīgākie no ārvalstīm veikto apvienošanās un iegādes darījumu galamērķi – tie bija attiecīgi 21 % (412 darījumi) un 13 % (264 darījumi) no kopējās

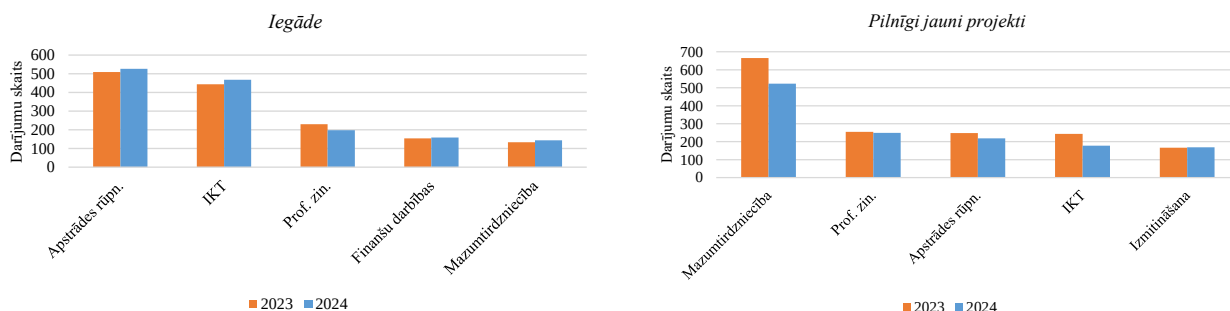
darījumu summas. Tomēr šajā ziņā tendences gada griezumā 2024. gadā bija citādas, proti, Vācijā darījumu skaits palielinājās (par 17 %) un Francijā samazinājās (par 1,1 %). Pat ar nelielo samazinājumu Francija apsteidza Spāniju kā ĀTI saņēmēju un 2024. gadā ierindojās otrajā vietā. Spānija 2024. gadā ieņēma trešo vietu ar 12 % īpatsvaru (230 darījumiem). Ne tikai Francijā un Spānijā, bet arī divās citās dalībvalstīs – Īrijā (-26 %) un Dānijā (-9,1 %) – 2024. gadā ienāca mazāk ārvalstu apvienošanās un iegādes darījumu nekā 2023. gadā. Savukārt Polijā 2024. gadā reģistrēts vislielākais apvienošanās un iegādes aktivitātes pieaugums (par 39 %), tai seko Nīderlande (par 30 %).

Visvairāk ieguldījumu pilnīgi jaunos projektos 2024. gadā bija Spānijā un Vācijā, proti, attiecīgi 24 % (412 darījumi) un 12 % (212 darījumi) no visiem projektiem. Tām cieši sekoja Francija (11 %, 191 darījums). Projektu skaita samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija īpaši izteikts Īrijā (par 36 %) un Polijā (par 35 %), savukārt divās dalībvalstīs – Zviedrijā (par 22 %) un Somijā (par 140 %) – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija vairāk ārvalstu ienākošo ieguldījumu pilnīgi jaunos projektos.

4. Informācija par konkrētām nozarēm

Gandrīz visās piecās nozīmīgākajās nozaru kategorijās⁴ gada griezumā apvienošanās un iegādes darījumu skaits 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu ir pieaudzis, izņemot darījumus profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu (“PZT”) nozarē (4. attēls, diagramma pa kreisi). Turpretī ārvalstu darījumu skaits pilnīgi jaunos projektos 2024. gadā pieauga tikai vienā no piecām nozīmīgāko nozaru kategorijām (izmitināšanā) (4. attēls, grafiks pa labi).

4.attēls. Pašu kapitāla daļu iegāžu skaits (pa kreisi) un ieguldījumu skaits pilnīgi jaunos projektos (pa labi) 2023. un 2024. gadā. Pēc NACE 2. red. nozarēm (piecas nozīmīgākās kategorijas)

Avots – JRC izstrāde, kas veikta, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2025. gada 26. martā no Orbis M&A un Orbis Crossborder Investment. “PZT” nozīmē ‘profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi’ (NACE 2. red. M sadaļa), un pie tiem pieder arī pētniecības un izstrādes infrastruktūra. “IKT” nozīmē ‘informācija un komunikācija’ (NACE 2. red. J sadaļa). Apstrādes rūpniecība atbilst NACE 2. red. C sadaļai. Finanšu darbības atbilst NACE 2. red. K sadaļai (“Finanšu un apdrošināšanas darbības”). Mazumtirdzniecība atbilst NACE 2. red. G sadaļai (“Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība”). Izmitināšana atbilst NACE 2. red. I sadaļai (“Izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi”).

⁴ Izmantotas NACE 2. red. sadaļu līmeņa kategorijas, sk. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace-rev2>.

2024. gadā galvenā nozare, kurā notika darījumi, joprojām bija apstrādes rūpniecība ar 27 % ārvalstu apvienošanās un iegādes darījumu (526 darījumi). Informācija un komunikācija (IKT) saglabāja otro vietu ar 24 % (467 darījumi). Abās nozarēs darījumu aktivitāte palielinājās, 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu apstrādes rūpniecībā bija 3,3 % pieaugums un IKT – 5,4 %. PZT pakalpojumu nozare, kur darījumi salīdzinājumā ar 2023. gadu saruka par 14 %, ierindojās trešajā vietā ar 10 %, tai sekoja finanšu darbības (8,1 %) un mazumtirdzniecība (7,3 %).

Ārvalstu ieguldījumi pilnīgi jaunos ar mazumtirdzniecību saistītos projektos 2024. gadā veidoja gandrīz vienu trešdaļu (31 %) no projektiem (523 darījumi). PZT 2024. gadā bija otrā lielākā nozare ar 15 % īpatsvaru. Apstrādes rūpniecība ar 13 % īpatsvaru 2024. gadā kļuva par trešo nozīmīgāko nozari ieguldījumiem pilnīgi jaunos projektos, savukārt IKT nozare ar 10 % īpatsvaru ierindojās ceturtajā vietā. Ieguldījumi pilnīgi jaunos projektos IKT nozarē un mazumtirdzniecībā piedzīvoja vislielāko samazinājumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu: projektu skaits 2024. gadā samazinājās attiecīgi par 27 % un 21 %. Starp piecām nozīmīgākajām izmitināšana bija vienīgā nozare, kurā tajā pašā laikposmā pieauga projektu skaits (par 1,2 %).

5. Secinājumi

No 2015. līdz 2024. gadam ES27 ir vērojams stabils uzkrāto ĀTI pieaugums – gadā vidēji 5250 ĀTI. Tomēr pēdējos gados ienākošo ĀTI plūsma ir samazinājusies, proti, no 23 % 2023. gadā līdz 8,4 % 2024. gadā. Ienākošo plūsmu samazināšanās cēlonis 2024. gadā bija ārvalstu ieguldījumu samazināšanās pilnīgi jaunos projektos (19 %), savukārt apvienošanās un iegādes darījumu ziņā gada griezumā notika atlabšana (2,7 %).

2024. gadā visvairāk ieguldījumu nāca no ASV un Apvienotās Karalistes. Pirmajā vietā bija ASV ar 30 % no apvienošanās un iegādes darījumiem kopā un 37 % no ieguldījumiem pilnīgi jaunos projektos, tām cieši sekoja Apvienotā Karaliste ar 23 % apvienošanās un iegādes darījumu un 24 % ieguldījumu pilnīgi jaunos projektos. No dalībvalstīm, kas saņēma ĀTI, apvienošanās un iegādes darījumiem iecienītākais galamērķis bija Vācija (21 %), savukārt Spānijā bija lielākais ienākošo ieguldījumu īpatsvars pilnīgi jaunos projektos (24 %). Visbeidzot, raugoties uz sadalījumu pa nozarēm, visvairāk apvienošanas un iegādes darījumu tika veikts apstrādes rūpniecībā (27 %), savukārt visvairāk ieguldījumu pilnīgi jaunos projektos bija mazumtirdzniecībā (31 %).

Gandrīz no visām izcelsmes jurisdikcijām un gandrīz visās galamērķa dalībvalstīs un nozarēs 2024. gadā samazinājās ieguldījumi pilnīgi jaunos projektos. Kopumā 2024. gada mērenais uzlabojums apvienošanās un iegādes ieguldījumu ziņā šķiet nevienmērīgāk sadalīts starp izcelsmes jurisdikcijām, galamērķiem un nozarēm.

2. NODAĻA. LIKUMDOŠANAS PROCESI DALĪBVALSTĪS 2024. GADĀ

1. ES ĀTI izvērtēšanas regula un ES dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismi

Visu 2024. gadu Eiropas Komisija turpināja mudināt visas dalībvalstis pieņemt un īstenot valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismu, lai nodrošinātu, ka Komisijas un visu dalībvalstu rīcībā ir atbilstoši instrumenti, ar ko identificēt ar ĀTI saistītus riskus drošībai un sabiedriskajai kārtībai un tos pārvaldīt.

Komisija arī mudinājusi saskaņot valstu ĀTI izvērtēšanas mehānismus un izvērtēšanas praksi. Sniedzot tehniskus un politikas norādījumus, rīkojot sanāksmes un informācijas apmaiņu, it sevišķi par paraugprakses apmaiņu, tā palīdzējusi dalībvalstīm. Tomēr joprojām pastāv ievērojamas atšķirības starp valstu izvērtēšanas mehānismiem, proti: i) attiecībā uz to, kas ir oficiāla ĀTI izvērtēšana (kuras dēļ nepieciešams par ĀTI ziņot sadarbības mehānismam); ii) valstu izvērtēšanas procedūru termiņi; iii) valstu izvērtēšanas mehānismu nozaru tvērums un iv) prasības darījuma pusēm ziņot valsts iestādēm. Šo atšķirību novēršana bija viens no iemesliem, kāpēc Komisija 2024. gada janvārī nāca klajā ar tiesību akta priekšlikumu par sadarbības mehānisma pārskatīšanu – patlaban Padome un Eiropas Parlaments pabeidz tā pieņemšanas procedūru.

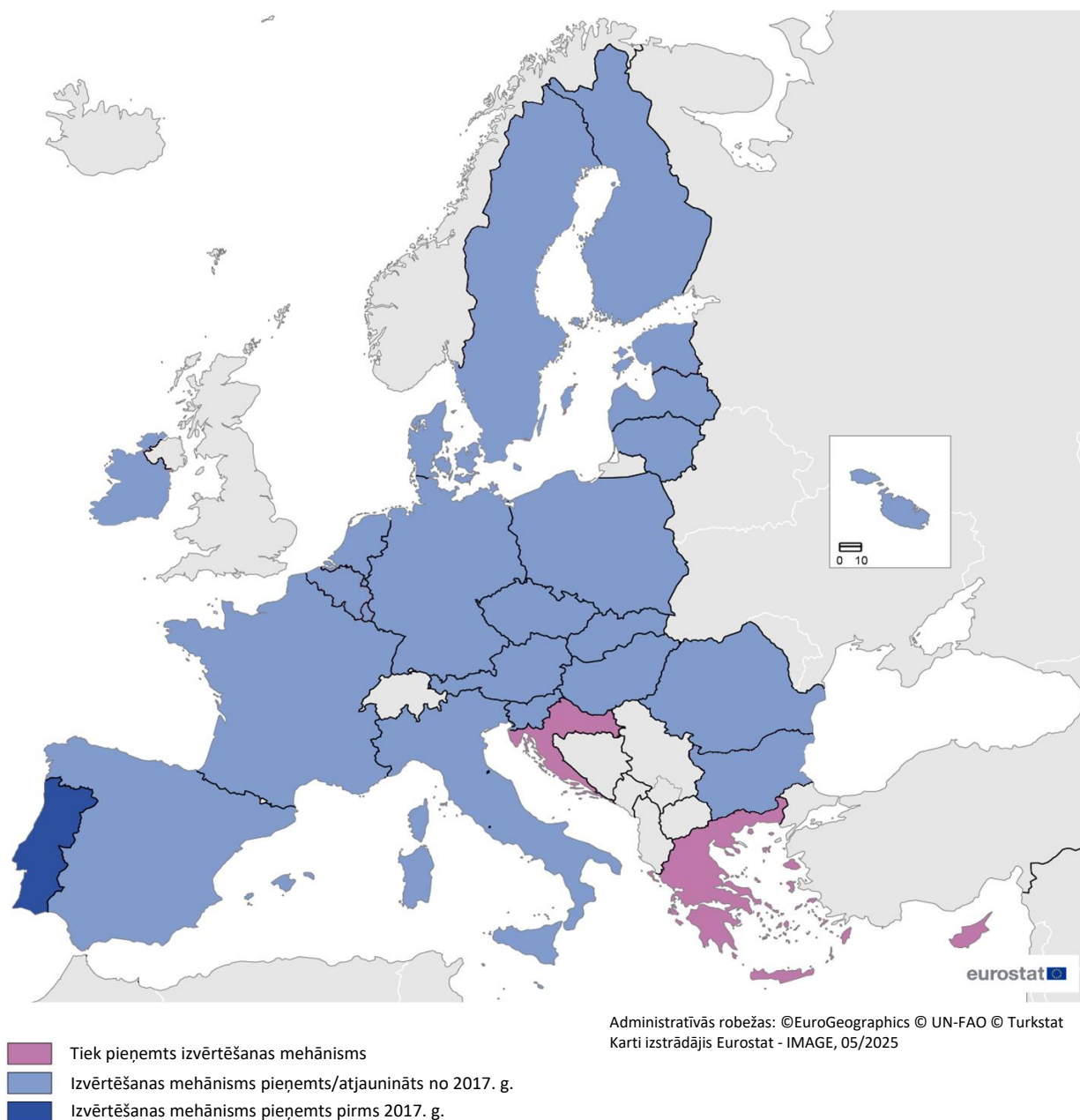
2. Pārskats par dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismiem un izmaiņām tiesību aktos

Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un nenoteiktība par ģeopolitiskajām norisēm vēl vairāk akcentējuši vajadzību nodrošināt kritiski svarīgas (progresīvas) tehnoloģijas un infrastruktūru. Līdz ar to dažas dalībvalstis, kurām nebija izvērtēšanas mehānismu, sāka papildu pasākumus, lai pieņemtu valsts izvērtēšanas mehānismus vai atjauninātu un paplašinātu līdzšinējos, reaģējot uz mainīgiem apstākļiem.

2024. gadā trīs dalībvalstis rīkojās, lai pieņemtu izvērtēšanas mehānismu, divās dalībvalstīs nesen pieņemti ĀTI izvērtēšanas mehānismi sāka darboties un 10 dalībvalstis grozīja savus spēkā esošos izvērtēšanas tiesību aktos.

Līdz 2024. gada beigām 24 ES dalībvalstīs bija ieviesti ĀTI izvērtēšanas tiesību akti.

Šeit redzamajā kartē ir sniegts pārskats par ES dalībvalstu likumdošanas situāciju 2024. gadā.

Nākamajā tabulā ir sniegts pārskats par likumdošanas situāciju visās dalībvalstīs 2024. gada 31. decembrī un kādas norises līdz tam laikam notikušas⁵.

Ieviesušas valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismu	Austrija, Beļģija, Igaunija, Itālija, Latvija, Luksemburga, Malta,
---	--

⁵ Sīkāku informāciju skatīt pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

(nav likumdošanas izmaiņu)	Portugāle, Somija Slovēnija, Spānija, Vācija.
Grozījušas līdzšinējo mehānismu	Čehija, Dānija, Francija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Rumānija, Slovākija, Ungārija, Zviedrija.
Stājas spēkā jauns valsts ĀTI izvērtēšanas mehānisms	Bulgārija, Īrija
Notiek konsultatīvs vai likumdošanas process, kura rezultātā gaidāma jauna mehānisma pieņemšana	Grieķija, Horvātija, Kipra

Stājas spēkā jauns ĀTI izvērtēšanas mehānisms

Bulgārijā valsts izvērtēšanas mehānisms, ko parlaments ierosināja 2023. gadā, tika pieņemts 2024. gada 22. februārī un izsludināts 2024. gada 8. martā, un tas sāks darboties, kad būs pieņemti vajadzīgie īstenošanas noteikumi⁶. Īrijā 2023. gada oktobrī pieņemtais Likums par trešo valstu darījumu pārbaudi sāka darboties 2025. gada 6. janvārī.

Notiek konsultatīvs vai likumdošanas process, kura rezultātā gaidāma jauna mehānisma pieņemšana

2024. gada 31. decembrī Kipra nebija izveidojusi valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismu. 2024. gada martā Pārstāvju palātai tika iesniegts likumprojekts. Pēc vairākiem grozījumiem likumprojekts 2025. gada sākumā tika atkārtoti iesniegts juridiskai pārbaudei Kipras Republikas Juridiskajā birojā. Pēc kāda laika teksts atkal tiks iesniegts Pārstāvju palātai pieņemšanai.

Horvātijā 2023. gada oktobrī tika izveidota darba grupa, lai izstrādātu ĀTI izvērtēšanas mehānisma izveides tiesību akta priekšlikumu. 2024. gada 31. decembrī izstrādes process vēl aizvien turpinājās.

Grieķijā Ārlietu ministrija ir pabeigusi valsts izvērtēšanas mehānisma izveides tiesību akta izstrādi.

Līdzšinējo ĀTI izvērtēšanas mehānismu atjauninājumi

Čehijā ir sākts sagatavošanās darbs, lai grozītu gan vispārējo ĀTI izvērtēšanas mehānismu (Likums Nr. 34/2021), gan nozaru izvērtēšanas mehānismu saskaņā ar Enerģētikas likumu (Likumu Nr. 458/2000). Vispārējais ĀTI izvērtēšanas mehānisms tiek grozīts, lai sasaistītu

⁶ 2025. gada 16. jūnijā attiecīgie Bulgārijas izvērtēšanas mehānisma īstenošanas noteikumi vēl nav pieņemti.

ieguldījumu izvērtēšanu un ārvalstu subsīdiu izmeklēšanu un ieviestu jaunus noteikumus par saziņu ar konkrētiem ārvalstu ieguldītājiem.

Dānija ir grozījusi savu ĀTI izvērtēšanas mehānismu ar 2024. gada 11. jūnija Likumu Nr. 674, ar kuru ieviesa iespēju agrāk izvērtēt īpašos finanšu nolīgumus, kas saistīti ar atkrastes vēja enerģijas konkursiem vai citiem lieliem publiskiem enerģētikas projektiem. Jaunie noteikumi stājas spēkā 2024. gada 1. jūlijā.

Francijā 2024. gadā pēc tam, kad 2023. gada 28. decembrī bija pieņemts administratīvais akts, stājas spēkā pārskatītais to pētniecības un izstrādes darbību saraksts kritisko tehnoloģiju jomā, uz kurām attiecas ieguldījumu izvērtēšanas mehānisms. Pārskatītajā sarakstā tagad ir iekļauta fotonika un jauns tīras enerģijas apraksts.

Ungārijā divi ĀTI izvērtēšanas tiesību aktu grozījumu kopumi ļāvuši valsts tiesību aktos transponēt konkrētus noteikumus, kas ietverti Direktīvā (ES) 2022/2555 par kibernetisko drošību un Direktīvā (ES) 2022/2557 par kritisko vienību noturību.

Lietuva atjauninājusi divus sarakstus, kas attiecas uz ĀTI izvērtēšanas darbībām: i) valsts drošībai svarīgo iekārtu un aktīvu sarakstu 2024. gada jūlijā un oktobrī un ii) to saimniecisko darbību sarakstu, kuras tiek uzskatītas par stratēģiski svarīgām valsts drošībai, 2024. gada 13. novembrī. Apakšnozaru tvērums tika paplašināts, iekļaujot kriptovalūtas un aktīviem piesaistītus žetonus.

Nīderlande 2024. gada 1. janvārī pieņēma īstenošanas noteikumus par atkrastes vēja enerģiju. Noteikumi ļauj izvērtēt atkrastes vējparku konkursu dalībniekus un uzticēt kontroli pār vējparku, pirms tas sāk darboties.

Polijā ar Ministru padomes 2024. gada 18. decembra noteikumiem tika grozīts aizsargājamo subjektu (uzņēmumu, kuru turējumā ir kritiskās infrastruktūras aktīvi vai arī kas darbojas stratēģiskās nozarēs) saraksts, un attiecīgās iestādes tos pārrauga.

Rumānijā, pieņemot Ārkārtas rīkojuma Nr. 152/2024, tika precizēts jēdziens “Eiropas Savienības ieguldītājs” un ieviesti jauni noteikumi par tiesību aktos noteiktiem termiņiem. Turklāt tika noteikts, ka ĀTI komisijas sekretariāts ir tieši pakļauts ĀTI komisijas vadītājam, nevis vairs konkurences iestādes vadītājam.

Zviedrija 2024. gada 1. oktobrī paplašināja to “pamatpakalpojumu” sarakstu, uz kuriem attiecas ĀTI izvērtēšanas akts (2023:560), iekļaujot tajā jaunas darbības. Visnozīmīgākais grozījums ir tāds, ka ir pievienotas vairākas aizsargājamas darbības, kas saistītas ar būtiskām sabiedrības funkcijām informācijas un komunikācijas jomā.

Slovākijā, pieņemot Likumu Nr. 367/2024 par kritisko infrastruktūru un par grozījumiem un papildinājumiem konkrētos likumos, tika izdarīti nelieli grozījumi attiecībā uz piekļuvi informācijai par ĀTI izvērtēšanas darbībām.

Sīkāka informācija par likumdošanas procesiem, kas saistīti ar dalībvalstu izvērtēšanas mehānismiem, ir atrodama pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā. Atjaunināts paziņoto valsts izvērtēšanas mehānismu saraksts ir pieejams Eiropas Komisijas tīmekļa vietnē⁷.

⁷ Dalībvalstu paziņoto izvērtēšanas mehānismu saraksts (2025. gada 8. janvāris):
<https://circabc.europa.eu/rest/download/7e72cdb4-65d4-4eb1-910b-bed119c45d47>.

3. NODAĻA. ĀTI IZVĒRTĒŠANAS DARBĪBAS, KO VEIKUŠAS DALĪBVALSTIS

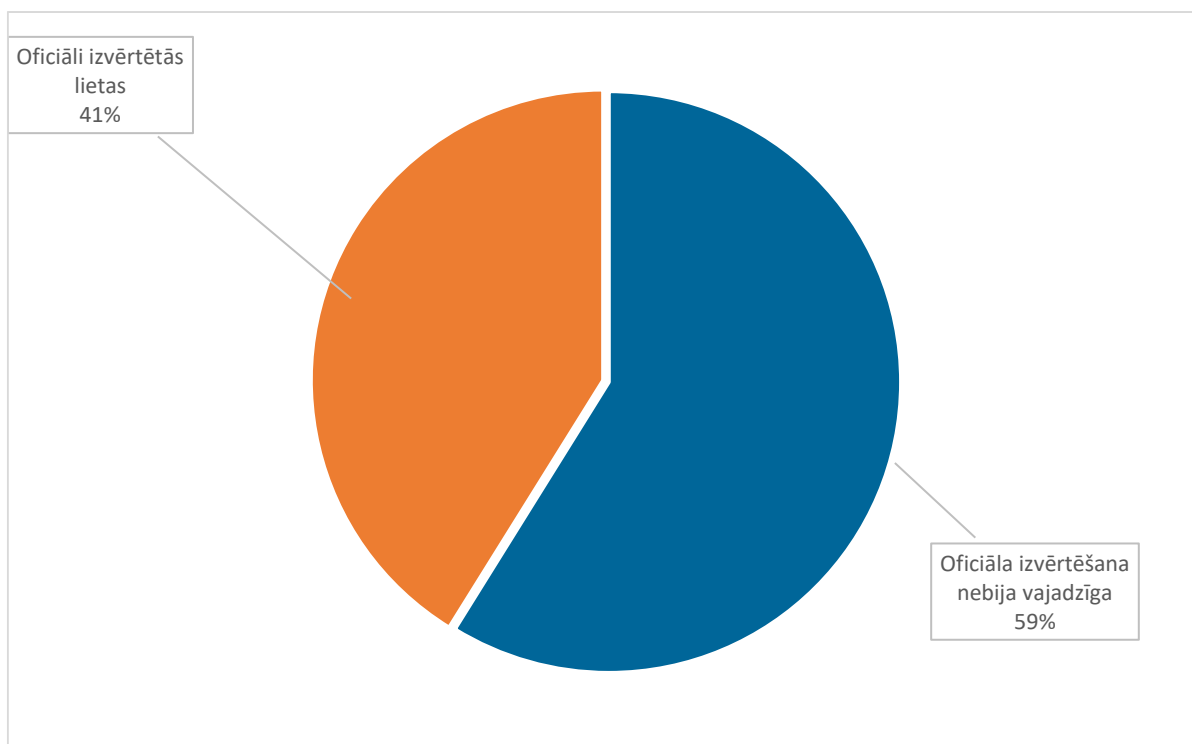
Ar ĀTI izvērtēšanas regulu izveidots satvars, pēc kura dalībvalstis pārskata ĀTI savā teritorijā, pamatojoties uz drošības un sabiedriskās kārtības apsvērumiem, un veic pasākumus konkrētu risku pārvaldībai. Lēmums par to, vai izvērtēt konkrētus ĀTI, ir vienīgi tās dalībvalsts atbildībā, kurā tiek veikti ieguldījumi. Ar minēto regulu ir arī izveidots sadarbības mehānisms starp Komisiju un dalībvalstu izvērtēšanas iestādēm attiecībā uz to risku novērtēšanu, kuri saistīti ar atsevišķiem ĀTI darījumiem. Šis mehānisms ir devis iespēju apmainīties ar informāciju un ar tā palīdzību gan Komisija, gan dalībvalstis var norādīt citām dalībvalstīm vai kritiskām ES līmeņa programmām iespējamus ar ĀTI saistītus riskus drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Tādējādi ir iespējams novērtēt un mazināt šos riskus. Dalībvalstij, kurā tiek veikti ieguldījumi, sadarbības mehānisms palīdz novērtēt un mazināt riskus drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, savukārt minētā dalībvalsts nolemj, kurus ieguldījumus izvērtēt, apstiprināt, atļaut ar nosacījumiem vai bloķēt.

Šajā nodaļā, pamatojoties uz gada ziņojumiem, ko saskaņā ar regulas 5. pantu dalībvalstis sniegušas Komisijai, ir sniegta apkopota informācija par izvērtēšanas darbībām, ko 2024. gadā veikušas valstis. Dalībvalstis, kurās ir ieviesti valsts izvērtēšanas mehānismi, kopumā izskatījušas 3136 atļaujas pieprasījumus un pašu iestāžu ierosinātās lietas (*ex officio* lietas)⁸ – salīdzinājumā ar 1808 lietām 2023. gadā un 1444 lietām 2022. gadā izskatīts ir vairāk lietu. 41 % no tām tika oficiāli izvērtētas, un aptuveni 59 % tika uzskatītas par neattiecināmām vai tādām, kam nav vajadzīga oficiāla izvērtēšana (5. attēls)⁹.

⁸ Dalībvalstīs izvērtēšanas procedūras atšķiras pēc tvēruma, procesa posmiem, tās var būt *ex ante* vai *ex post* atbilstības pārbaudes, atšķiras izvērtēšanas termiņi utt. – tas viss ir atspoguļots ziņojumos par lietām. Piemēram, dažas dalībvalstis, pirms tiek veikta oficiāla izvērtēšanas procedūra, atzīst ieguldījumus par neattiecināmiem, savukārt citas vispirms oficiāli izvērtē ieguldījumus un tikai pēc tam atzīst tos par neattiecināmiem. Tāpēc ar šajā nodaļā ietvertajām diagrammām un skaitliskajiem rādītājiem ir mēģināts atspoguļot, kā pārskata gadā dalībvalstis caurmērā ir rīkojušās, veicot izvērtēšanas darbības, un nodaļas pamatā ir dalībvalstu ziņotie dati.

⁹ Jāņem vērā, ka ziņotos datus spēcīgi ietekmē tas, ka Zviedrija pirmajā pilnajā ĀTI izvērtēšanas mehānisma darbības gadā ziņoja ļoti daudz lietu, ievērojami pārsniedzot ikvienas citas dalībvalsts ziņoto lietu skaitu gadā. Ja Zviedrija tiktu izslēgta no aprēķina, oficiāli izskatīto lietu īpatsvars būtu 67 % un to lietu īpatsvars, kurām nav nepieciešama oficiāla izvērtēšana, būtu 33 %.

5. attēls. Dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas darbības

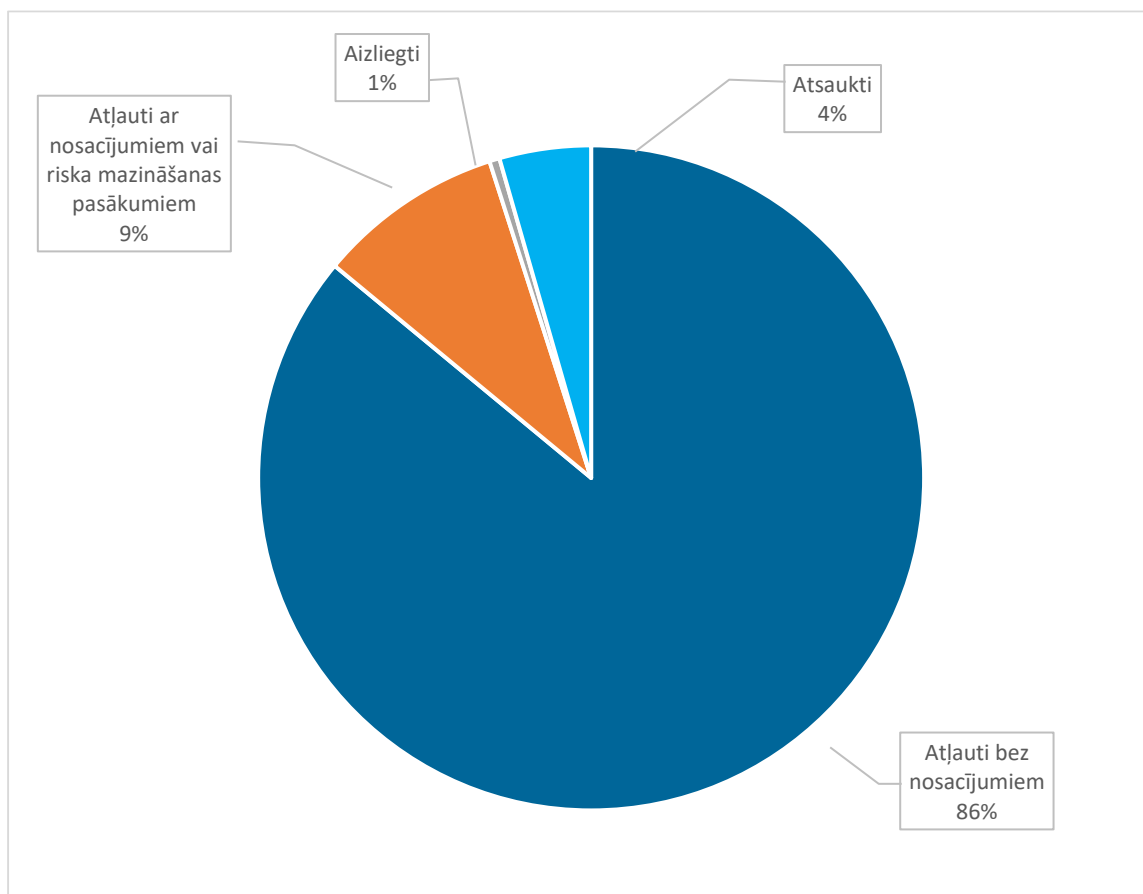
Avots – dalībvalstu ziņojumi.

No 2024. gadā oficiāli izvērtētajiem ĀTI, par kuriem dalībvalstis ir paziņojušas lēmumu, pārliecināšanai vairākumam (86 %) tika piešķirta atļauja bez nosacījumiem (6. attēls). Tas nozīmē, ka ieguldījumi apstiprināti, neieguldītāja neprasot nekādu papildu rīcību. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu to oficiāli pārbaudīto ĀTI īpatsvars procentos, ko dalībvalstis atļāvušas bez nosacījumiem, bijis nedaudz lielāks (2023. gadā šis rādītājs bija 85 %).

Vienlaikus 9 % lēmumu bija par apstiprināšanu ar nosacījumiem vai riska mazināšanas pasākumiem – mazliet mazāk nekā 2023. gadā reģistrētie 10 %. Šādās lietās valsts ĀTI izvērtēšanas iestādes pirms ĀTI apstiprināšanas no ieguldītājiem pieprasīja konkrētu rīcību, garantijas un saistības.

Valsts iestādes, pieņemot lēmumu, galu galā bloķējušas ieguldījumus aptuveni 1 % no visām lietām (tāpat kā iepriekšējos gados). Visbeidzot, 4 % pieteikumu personas atsaukušas pirms oficiāla lēmuma pieņemšanas.

6. attēls. Paziņotie lēmumi par ĀTI lietām

Avots – dalībvalstu ziņojumi Komisijai.

Secinājumi par dalībvalstu veiktajām ĀTI izvērtēšanas darbībām

- Tika oficiāli izvērtēts 41 % ieguldījumu, par kuriem ieguldītāji /darījuma puses valsts iestādēm bija iesnieguši atļaujas pieprasījumus un kuras valsts ĀTI izvērtēšanas iestādes bija izskatījušas pēc savas iniciatīvas. Šo tendenci spēcīgi ietekmē Zviedrija, kas par pārskata gadu ziņojusi ļoti lielu skaitu ĀTI lietu.
- Lielākā izvērtēto ĀTI, tika apstiprināti bez nosacījumiem (86 %), proti, mazliet vairāk nekā 2023. gadā (85 %). Tātad ĀTI izvērtēšanas dēļ ieguldījumu vide ES dalībvalstīs nav kļuvusi lielākā mērā ierobežojosa, bet sniedz dalībvalstīm un Komisijai lielāku izpratni par ĀTI, kas varētu potenciāli radīt riskus drošībai vai sabiedriskajai kārtībai.
- Attiecībā uz atļaujām ar nosacījumiem to lietu īpatsvars, kurās tika noteikti riska mazināšanas pasākumi (9 %), ir nedaudz zemāks kā 2023. gadā (10 %).
- Dalībvalstu bloķēto ĀTI īpatsvars saglabājās aptuveni 1 % apmērā, kas atbilst pēdējo gadu vidējam rādītājam.

- Šie skaitliskie rādītāji kopumā norāda uz stabilu tendenci, kas apstiprina, ka ES joprojām ir atvērta ārvalstu ieguldījumiem un ka dalībvalstīs bloķē tikai tos ĀTI, kuri rada ļoti nopietnus draudus drošībai vai sabiedriskajai kārtībai.

4. NODAĻA. ES SADARBĪBAS MEHĀNISMS ĀTI IZVĒRTĒŠANAS JOMĀ

1. Saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu sniegtie paziņojumi

1.1. Pārskats par darbību 2024. gadā

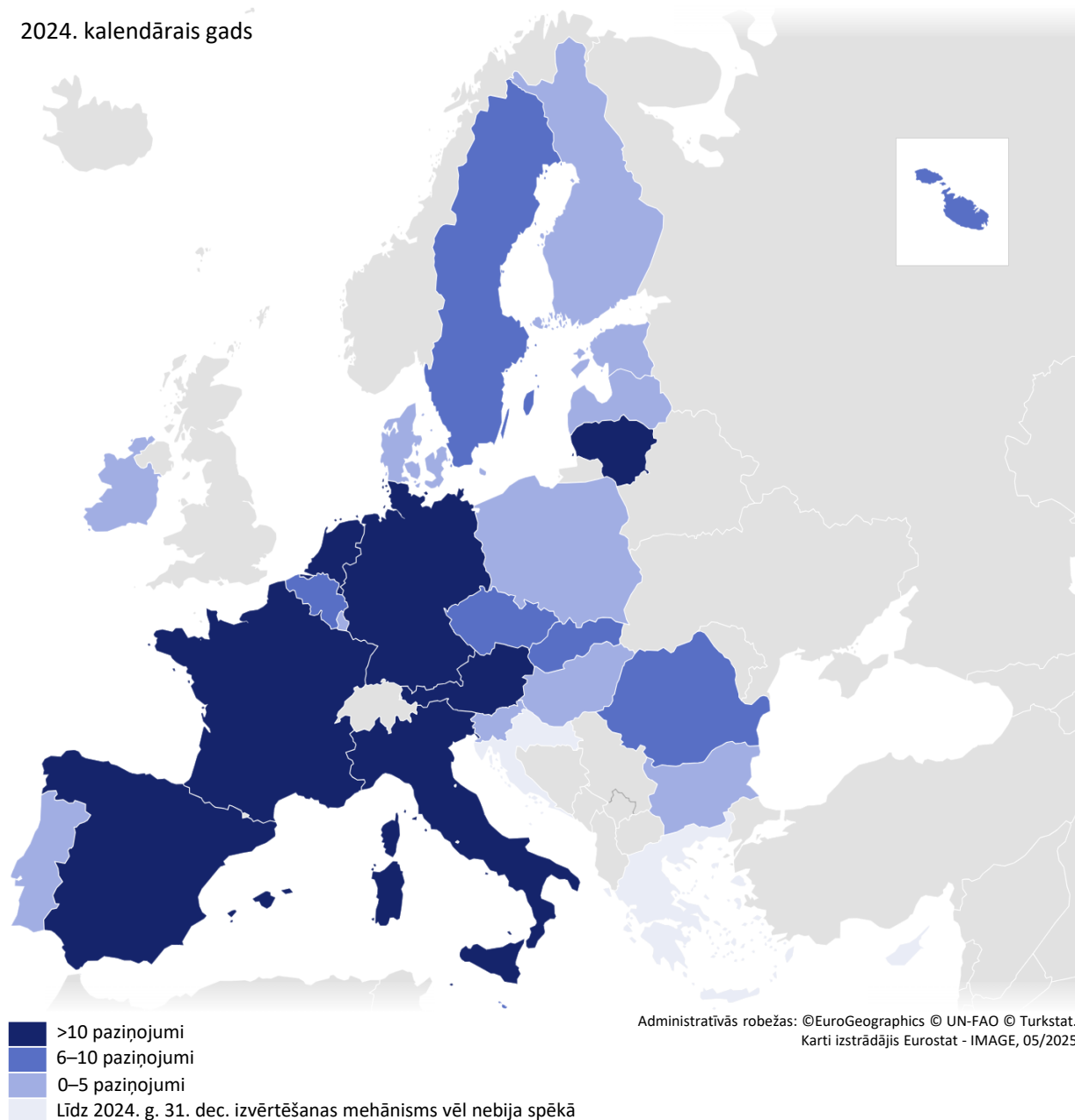
2024. gadā 21 dalībvalsts saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulas 6. pantu iesniegušas pavisam 477 paziņojumus, savukārt 2023. gadā 18 dalībvalstis iesniedza 488 paziņojumus¹⁰. Četras dalībvalstis (Spānija, Austrija, Itālija, Francija) iesniegušas 76 % paziņojumu, un septiņas dalībvalstis (Spānija, Austrija, Itālija, Francija, Vācija, Nīderlande un Lietuva) iesniegušas 84 % no paziņojumiem¹¹. Papildus citiem parametriem paziņotie darījumi ievērojami atšķiras, tostarp nozaru tvēruma, darījuma vērtības un faktisko ieguldītāju izcelsmes ziņā.

¹⁰ Sk. [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2024\)464&lang=lv](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2024)464&lang=lv).

¹¹ 2023. gadā šis īpatsvars bija attiecīgi 69 % un 85 %.

Paziņojumi, kas sniegti ĀTI izvērtēšanas jomā izveidotā ES sadarbības mehānisma ietvaros

2024. kalendārais gads

Avots – dalībvalstu ziņojumi.

Šajā kartē ir norādīts to ĀTI skaits, par kuriem dalībvalstis paziņojušas citām dalībvalstīm un Komisijai, izmantojot ES sadarbības mehānismu ĀTI izvērtēšanas jomā. 2024. gadā no 21 dalībvalsts, kur ir ieviests valsts izvērtēšanas mehānisms, septiņas dalībvalstis iesniedza vairāk nekā 10 paziņojumu, sešas iesniedza 6–10 paziņojumus un astoņas iesniedza mazāk nekā 5 paziņojumus.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2024. gadā paziņojumu skaits bijis par 2 % mazāks: tas krities no 488 līdz 477 paziņojumiem. Ja neņem vērā šo nelielo samazinājumu, pēdējos gados paziņojumu skaits ir pastāvīgi palielinājies. 2021. gadā tika saņemti 414 paziņojumi, 2022. gadā – 421, 2023. gadā – 488, un to dalībvalstu skaits, kuras paziņojušas ĀTI, palielinājies no 13 (2021. gadā) līdz 21 (2024. gadā).

1.2 Galvenās nozares¹², kurās veikti ĀTI, par kuriem paziņots sadarbības mehānisma ietvaros

Piecas nozares ar lielāko darījumu skaitu 2023. gadā bija apstrādes rūpniecība¹³ (25 % no visiem darījumiem), IKT¹⁴ (22 %), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība¹⁵ (14 %), finanšu darbības¹⁶ (10 %) un profesionālie pakalpojumi¹⁷ (9 %). Situācija ir ļoti līdzīga kā pagājušajā gadā, kad tās pašas piecas nozares ieņēma augstākās vietas tādā pašā secībā. Paziņojumi par darbībām apstrādes rūpniecībā liecināja, ka tās kļuvušas vēl nozīmīgākas nekā 2023. gadā, kad to īpatsvars bija 23 %. Visbeidzot, paziņojumi, kas attiecās uz enerģētikas un transporta nozari, 2024. gadā veidoja attiecīgi 6 % un 5 % no kopējā paziņojumu apjoma, citās nozarēs¹⁸ – 9 %.

¹² Izplatītākā pieeja ir tāda, ka par vadošo indikatoru izvēlēts primārais sektors. Tas ir arī salāgots ar informāciju, kas ietverta visu nozaru diagrammās šim gada ziņojumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

¹³ Apstrādes rūpniecība ietver darbības, ko veic uzņēmumi, kuri nodarbojas ar materiālu pārveidi par jauniem ražojumiem (piemēram, elektroiekārtu un motoru, rūpniecisko mašīnu un iekārtu, ieroču un munīcijas un zāļu ražošanu).

¹⁴ “IKT” nozīmē ‘informācijas un komunikācijas tehnoloģijas’. Tā ietver darbības, ko veic uzņēmumi, kuri nodrošina būtisku infrastruktūru un rīkus zināšanu radīšanai, kopīgošanai un izplatīšanai (piemēram, datorprogrammēšana, programmatūras tīrīšana, datu apstrāde un mitināšana, bezvadu telekomunikācijas pakalpojumi).

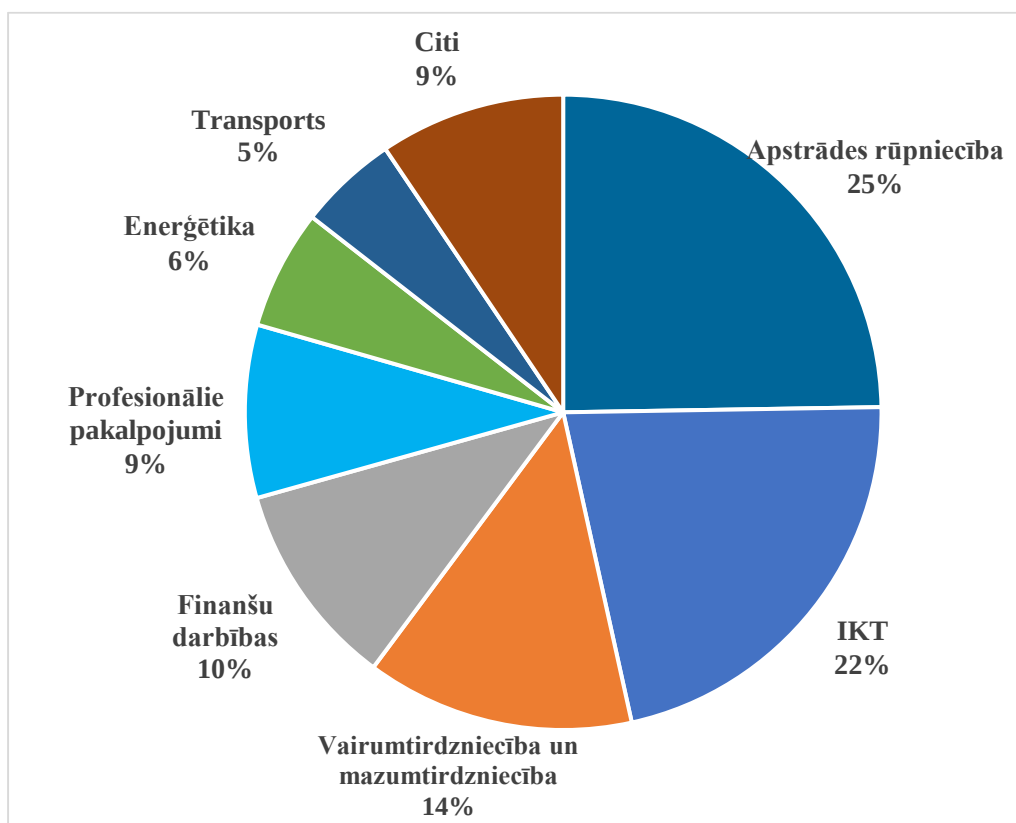
¹⁵ Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība ietver vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības darbības, kas saistītas ar zālēm, ķīmiskiem produktiem, elektroniskām un telekomunikācijas iekārtām un piegādēm, datoriem, perifērām datoriekārtām un programmatūru, metāliem un metāla rūdām.

¹⁶ Finanšu darbības ietver darbības, ko veic pārvaldītājsabiedrības, fondi vai tamlīdzīgi finanšu nozares dalībnieki ar mērķi iegūt konkrētu (pašu kapitāla) daļu vai kontroli mērķuzņēmumā (piemēram, līdzekļu pārvaldīšanas darbības, pārvaldītājsabiedrību darbības, finanšu pakalpojumi un apdrošināšanas darbības).

¹⁷ Profesionālie pakalpojumi ietver juridisko un grāmatvedības uzņēmumu darbības, kā arī konsultāciju un inženiertehniskās darbības (piemēram, galveno biroju darbību, tirgus izpēti un sabiedriskās domas izpēti, konsultācijas, pētniecību un eksperimentālo izstrādi biotehnoloģijas jomā).

¹⁸ Kategorija “citas” ietver visas pārējās nozares, kuru īpatsvars ir mazāks par 5 %, proti, būvniecību, veselības un administratīvās darbības.

7. attēls. Visu 2024. gada paziņojumu sadalījums pa nozarēm

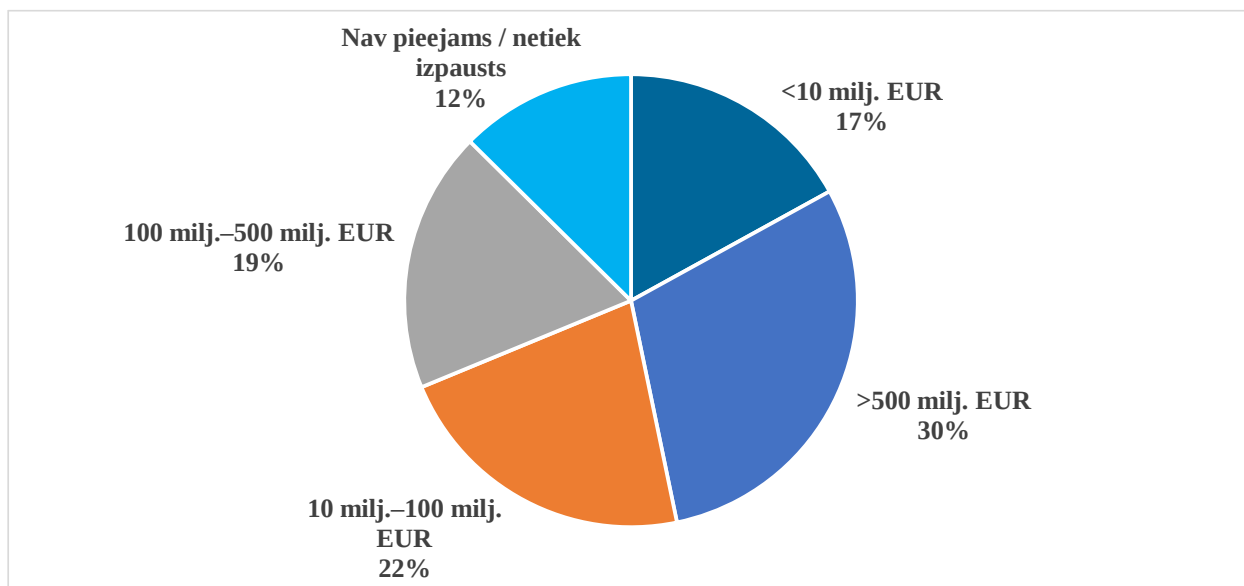
Avots – dalībvalstu paziņojumi.

1.3 To ĀTI kopējā vērtība, par kuriem paziņots sadarbības mehānisma ietvaros

Darījumu vērtības ziņā 58 % no paziņotajiem ĀTI vērtība¹⁹ bija mazāka nekā 500 milj. EUR (salīdzinot ar 2023. gadā reģistrētajiem 53 % – par 4 procentpunktiem vairāk). 30 % darījumu vērtība bija 500 milj. EUR un lielāka (2023. gadā – 29 %).

¹⁹ Ja ir norādīta vērtība, tad tā ir tā darījuma kopējā vērtība, pie kura pieder paziņotais darījums.

8. attēls. 2024. gadā paziņoto ĀTI darījumu attiecīgā vērtība²⁰

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

1.4 ĀTI lietu slēgšanas procedūras un ātrums

Saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu dalībvalstu paziņotos ĀTI darījumus Komisija novērtē divos posmos. Visiem paziņotajiem darījumiem tiek veikts sākotnējais novērtējums (“pirmais posms”), un tikai neliels skaits darījumu tiek vērtēti otrajā posmā.

Otrais posms ietver to lietu detalizētāku novērtējumu, kuras var ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību vairākās dalībvalstīs vai radīt riskus ES interešu projektiem vai programmām. Otrā posma lietas var slēgt, kad saņemts ĀTI izvērtēšanas regulā paredzētais Komisijas atzinums. Tomēr saskaņā ar regulas 10. pantu šādi atzinumi paliek konfidenciāli. Atzinumā var: i) paziņot Komisijas uzskatu, ka ĀTI varētu negatīvi ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību vairākās dalībvalstīs vai Savienības interešu projektu vai programmu, ii) ieteikt apsvēršanai atbilstošus pasākumus vai iii) sniegt attiecīgu paziņotājas dalībvalsts novērtējumam un galīgajam lēmumam vajadzīgu informāciju par ĀTI, kas tiek izvērtēti.

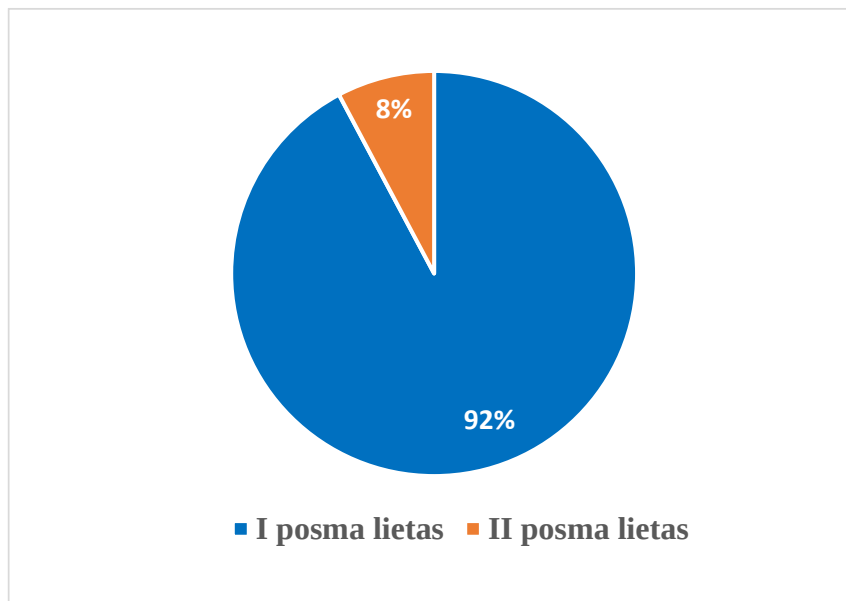
Komisija 2024. gadā slēdza 92 % no 477 lietām pirmajā posmā, t. i., 15 kalendāro dienu laikā pēc izvērtētāju dalībvalstu paziņojuma (tāpat kā 2023. gadā). Atlikušie 8 % darījumu tika izvērtēti otrajā posmā, un paziņotājai dalībvalstij tika pieprasīta papildu informācija²¹. 2024. gadā vairāk nekā 66 % no otrā posma lietām bija piecās dalībvalstīs, tātad vairāk nekā 2023. gadā, kad 60 % no otrā posma lietām bija piecās nozīmīgākajās dalībvalstīs, kuras

²⁰ “Nav pieejams / netiek izpausts” ietver nesniegtu, nepieejamu/neizpaustu un nepiemērojamu informāciju (piemēram, tādēļ, ka darījums ietvēris uzņēmuma pārstrukturēšanu vai ieguldījumi nav veikti).

²¹ Šādos gadījumos termiņš, kurā sniedzami komentāri vai atzinums, ir 20 kalendārās dienas pēc pieprasītās informācijas saņemšanas no paziņotājas dalībvalsts.

Komisijai paziņoja otrā posma lietas. Tāpat kā 2023. gadā, Komisija sniedza atzinumu par mazāk nekā 2 % no paziņotajiem darījumiem.

9. attēls. Pirmajā un otrajā posmā slēgtās lietas un vēl neslēgtās lietas

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

Sākot otro posmu, atkarībā no darījuma un ar paziņojumu sniegtās informācijas detaļām Komisija no paziņotājas dalībvalsts pieprasa dažādu papildu informāciju²². Šī informācija bieži ietver jautājumus par ieguldītāja nodomiem un uzņēmējdarbības plānu attiecībā uz mērķuzņēmumu vai mērķa klientiem sensitīvās nozarēs. Šī informācija tiek pieprasīta, lai labāk novērtētu, cik kritiski svarīgs ir mērķuzņēmums, un/vai potenciālos draudus, ko rada ārvalstu ieguldītājs.

2024. gadā dalībvalstis piedalījās sadarbības mehānismā, cita starpā uzdodot jautājumus par aptuveni 10 % lietu un sniedzot komentārus par ĀTI darījumiem, kas veikti citā dalībvalstī. To lietu īpatsvars, par kurām dalībvalstis sniedza komentārus, bija aptuveni 3 % – mazliet mazāk nekā 6 % 2023. gadā²³. Komentārus citām dalībvalstīm sniedza tikpat daudz dalībvalstu, proti, aptuveni trešdaļa²⁴.

²² Paziņojuma veidlapa, kuru izmanto, lai pieprasītu informāciju no ieguldītāja, regulas 6. pantā paredzētā paziņojuma sniegšanai, palīdz paziņojumos, ko sniedz saskaņā ar regulu, zināmā mērā nodrošināt par darījumu, ieguldītāju un mērķuzņēmumu sniegtās informācijas vienveidību un minimumu. Veidlapa ir pieejama https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/investment-screening_en.

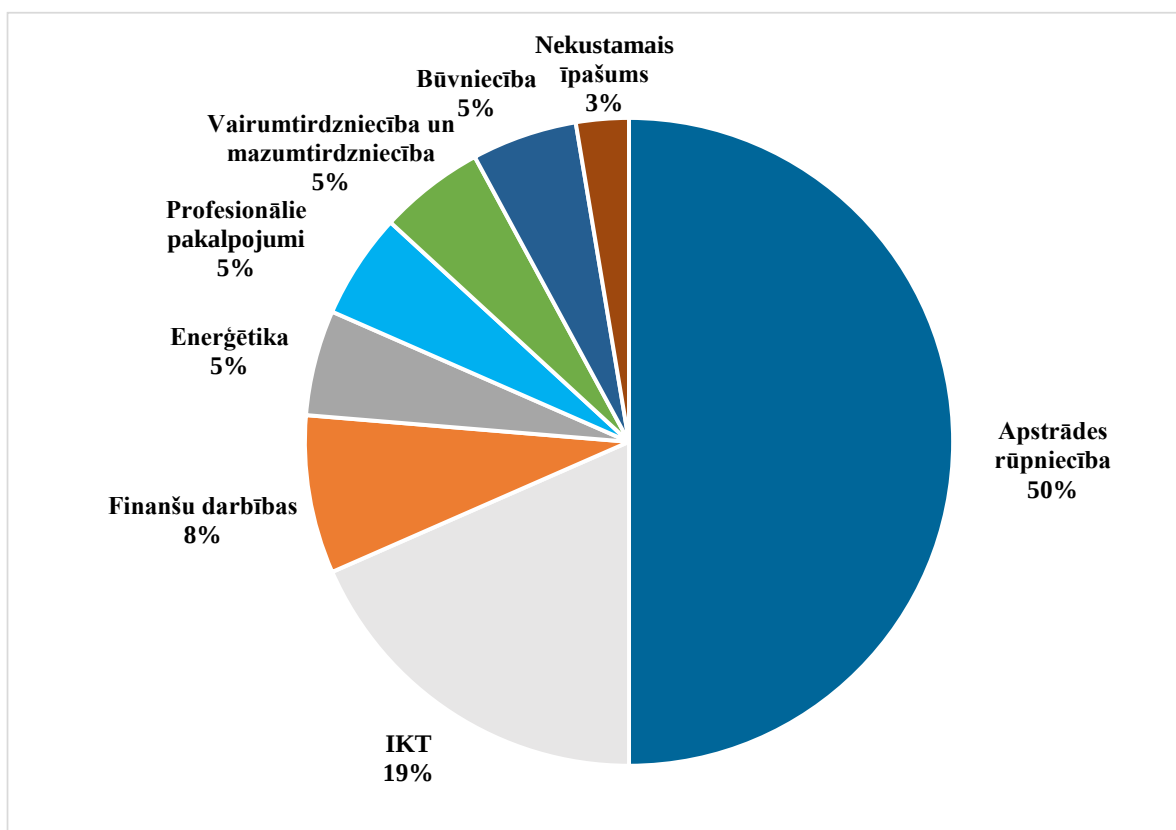
²³ Par vienu un to pašu darījumu komentārus var sniegt vairākas valstis.

²⁴ Kad dalībvalstis bija uzdevušas jautājumus, atbilde, ko tās saņēma, lielākoties mazināja potenciālās bažas, tāpēc komentāri netika sniegti.

1.5 Galvenās ĀTI nozares, uz kurām attiecas detalizēts Komisijas novērtējums par risku drošībai vai sabiedriskajai kārtībai

Galvenā nozare otrā posma lietās bija apstrādes rūpniecība, kurā tika veikti 50 % no visiem darījumiem un ievērojami pārsniedza 39 % īpatsvaru, kas tika reģistrēts 2023. gadā (10. attēls). Otrā lielākā nozare bija IKT, uz kuru attiecās gandrīz piektā daļa no visām otrā posma lietām (2023. gadā – 24 %). Otrā posma lietas, kas attiecās uz finanšu darbībām, ierindoja to trešajā vietā ar 8 % īpatsvaru, kas kopš pagājušā gada nav mainījies.

10. attēls. Otrā posma galvenās mērķnozares 2024. gada lietās

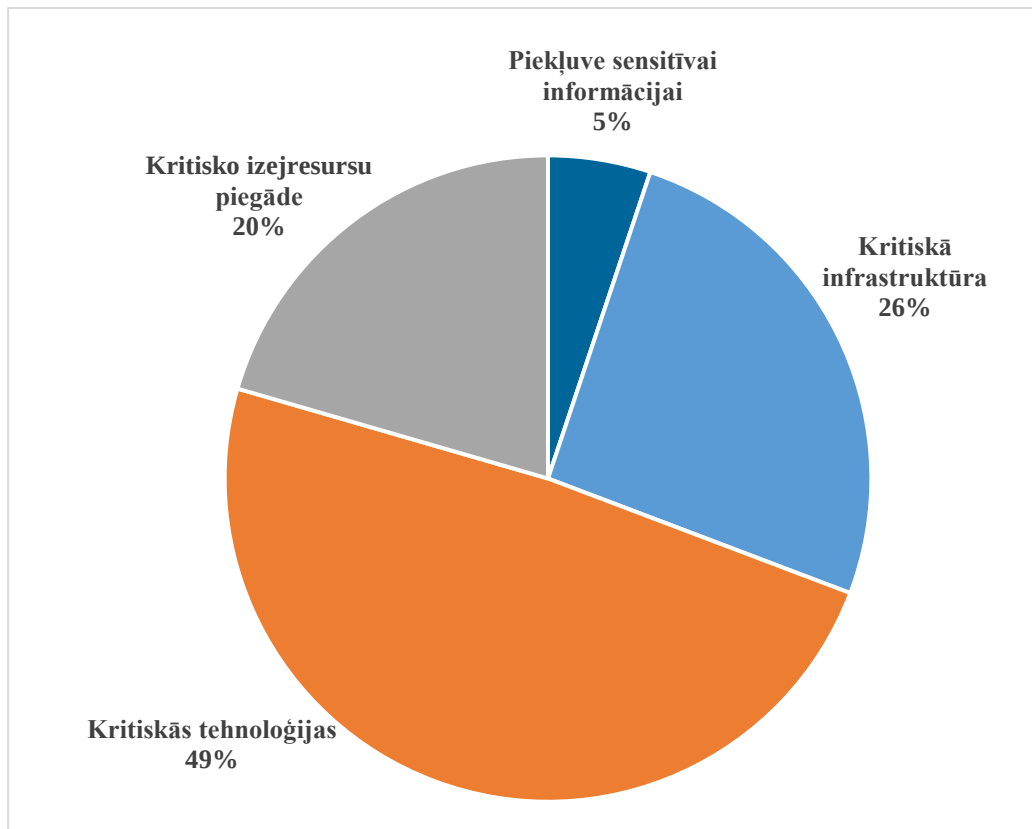

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

Nemot vērā apstrādes rūpniecības nozīmīgumu, 11. attēlā ir sniegts pārskats par faktoriem²⁵, kas izmantoti, lai novērtētu apstrādes rūpniecībā veikto darījumu kritiski svarīgo nozīmi drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Visbiežāk izmantotais faktors bija darījuma ietverti ārvalstu ieguldījumi kritiskajās tehnoloģijās, ar kurām saistīti 49 % no visiem darījumiem 2024. gadā (2023. gadā – 51 %). Otrais lielākais faktors, kas veidoja 26 % (34 % 2023. gadā), bija saistīts ar ĀTI kritiskajā infrastruktūrā, tam sekoja kritiski svarīgu resursu piegāde ar 20 % (2023. gadā – 13 %). Visbeidzot, piekļuve sensitīvai informācijai (kas ietver arī personas datus) veidoja 5 % no kopējā apjoma; šis rādītājs salīdzinājumā ar 2 % 2023. gadā palielinājies par 3 procentpunktiem.

²⁵ Šie faktori ir noteikti ĀTI izvērtēšanas regulas 4. pantā. Lai novērtētu, cik nozīmīgi drošībai un sabiedriskajai kārtībai ir konkrēti ĀTI, vienam darījumam var izmantot vairākus faktorus.

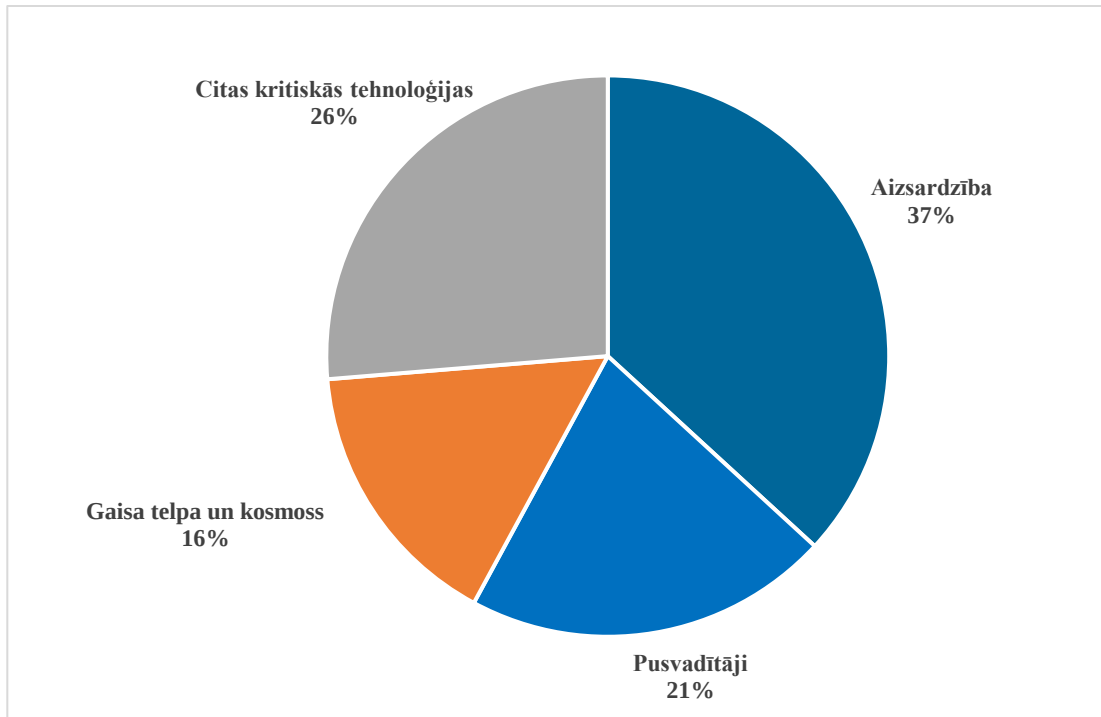
11. attēls. Faktori, kuru dēļ apstrādes rūpniecībā vajadzīga izvērtēšana 2. posmā

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

Ciešāk aplūkojot paziņojumus, kas saistīti ar kritiskajām tehnoloģijām, kuras izvērtētas otrajā posmā (12. attēls), redzams, ka 37 % (par 11 procentpunktiem vairāk nekā 2023. gadā, kad šis rādītājs bija 26 %) no šīm lietām bija ar aizsardzību saistītas darbības, tām sekoja pusvadītāju nozare ar 21 % un gaisa telpa un kosmos ar 16 %. Salīdzinājumā ar 2023. gadu, pēdējo divu tehnoloģiju ierindojums ir mainījies, proti, pusvadītājiem tad bija 17 % un gaisa telpai un kosmosam – 22 %. Pārējās kritiskās tehnoloģijas, kas ietver mākslīgo intelektu un robotiku, veidoja 26 % no kopējā apjoma.

12. attēls. Kritisko tehnoloģiju veidi otrā posma lietās

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

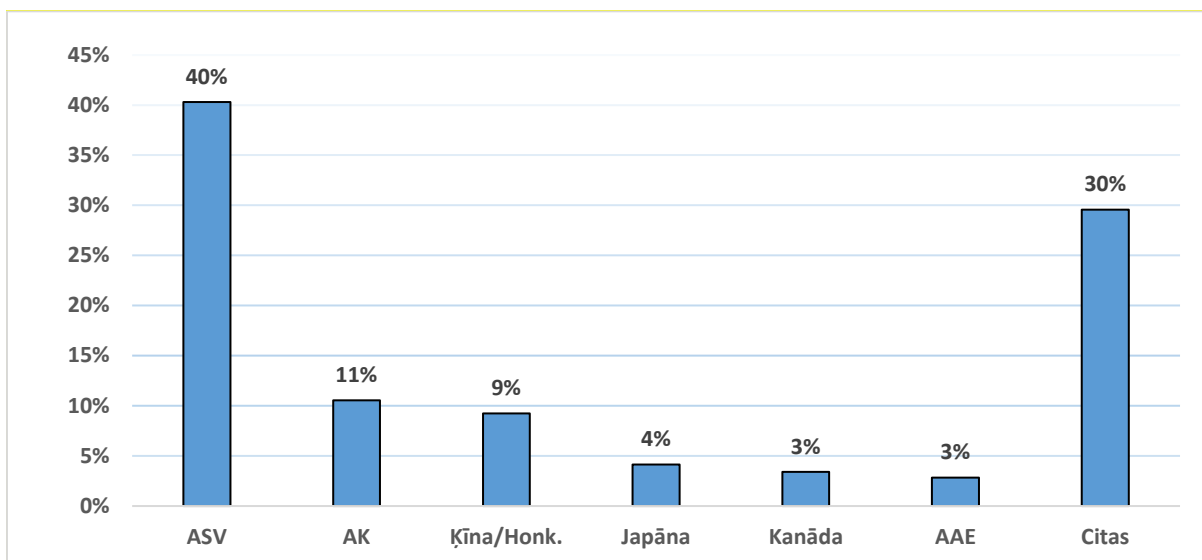
1.6 Sadarbības mehānisma ietvaros paziņoto ĀTI faktisko ieguldītāju izcelsme

477 lietām, kuras tika paziņotas 2024. gadā, sešas galvenās izcelsmes jurisdikcijas bija ASV, Apvienotā Karaliste, Ķīna (ieskaitot Honkongu), Japāna, Kanāda un Apvienotie Arābu Emirāti. Salīdzinājumā ar 2023. gadu, ASV ieguldītāju veikto ĀTI īpatsvars sadarbības mehānismam paziņoto darījumu kopskaitā ievērojami (par 7 procentpunktiem) palielinājies: no 33 % 2023. gadā līdz 40 % 2024. gadā. Savukārt Apvienotās Karalistes ieguldītāju īpatsvars nedaudz samazinājies: no 12 % 2023. gadā līdz 11 % 2024. gadā. Vēl viena būtiska pārmaiņa bija vairāk darījumu no Ķīnas – to īpatsvars palielinājās par 50 % no 6 % 2023. gadā līdz 9 % 2024. gadā. ĀTI no Japānas 2024. gadā kopējā darījumu skaita ziņā ierindojās ceturtajā vietā ar 4 % īpatsvaru (kopš 2023. gada tas nav mainījies). Visbeidzot, Kanādas un Apvienoto Arābu Emirātu ieguldītāju veikto ĀTI īpatsvars bija 3 % (salīdzinot ar 2023. gadu, tas samazinājies attiecīgi no 5 % un 6 %).

30 %²⁶ no paziņotajām lietām attiecas uz ieguldījumiem no jurisdikcijām, kas nepieder pie sešām nozīmīgākajām jurisdikcijām, salīdzinājumam – 2023. gadā šis īpatsvars bija 33 %. Tas liecina, ka nozīmīgāko ieguldījumu izcelsmes valstu koncentrācija mazliet palielinājusies. 2023. gadā ar sešām nozīmīgākajām ieguldītājām valstīm bija saistīti 66 % paziņoto lietu, bet 2024. gadā – 70 %.

²⁶ Valstis/jurisdikcijas, kurām īpatsvars ir lielāks nekā neievērojams, ir Džērsija, Indija, Singapūra un Šveice, un katrai no tām tas ir 2 %. Krievijas ĀTI veidoja 1 % no visiem ieguldījumiem kopā, par kuriem 2024. gadā tika paziņots sadarbības mehānismam.

13. attēls. Faktisko ieguldītāju izcelsmes valstis 2024. gada lietās

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

1.7 Sadarbības mehānisma ietvaros sniegtie paziņojumi par vairākām jurisdikcijām un to galvenā nozare

No visiem lietām, par kurām paziņots 2024. gadā, 19 % attiecās uz darījumiem, kas tiek izvērtēti divās vai vairāk dalībvalstīs (salīdzinājumam – pirmajā gada ziņojumā tādas norādītas 29 %, otrajā – 28 %, trešajā – 20 %, ceturtajā – 36 %) ²⁷. Galvenās nozares, uz kurām attiecās šie paziņojumi: i) apstrādes rūpniecība ar 26 % īpatsvaru (2023. gadā – 23 %); ii) IKT ar 20 % īpatsvaru (2023. gadā – 21 %); iii) vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība ar 14 % īpatsvaru (2023. gadā – 19 %); iv) profesionālie pakalpojumi ar 7 % īpatsvaru (2023. gadā – 13 %) un ii) enerģētika ar 6 % īpatsvaru (2023. gadā – 5 %) (1. tabula). Būvniecības un veselības nozarē tika veikti 6 % no šādiem vairāku jurisdikciju darījumiem. Visbeidzot, 7 % no vairāku jurisdikciju lietu kopskaita bija citās nozarēs, to skaitā transporta un ūdens apgādes nozarē.

1. tabula. Galvenās nozares, kurās veikti vairāku jurisdikciju ĀTI

Apstrādes rūpniecība	26 %
IKT	20 %
Vairumtirdzniecība un	14 %
Finanšu darbības	10 %
Profesionālie	7 %
Būvniecība	6 %
Enerģētika	6 %

²⁷ “Vairāku jurisdikciju ĀTI darījumi” šajā kontekstā ir ĀTI darījumi, kuros ieguldījumu mērķuzņēmums ir uzņēmumu grupa, kas darbojas vairākās dalībvalstīs (un, iespējams, arī trešās valstīs), piemēram, ar meitasuzņēmumiem vairākās dalībvalstīs. Par šādiem darījumiem var paziņot vairākas dalībvalstis, ja darījums ietilpst to izvērtēšanas mehānisma tvērumā, un tās sāk tā oficiālu izvērtēšanu.

Veselība	6 %
Citas	7 %

Avots – dalībvalstu paziņojumi.

1.8 Nepaziņotas lietas

ĀTI izvērtēšanas regula ļauj dalībvalstīm un Komisijai apmainīties ar informāciju par ĀTI, par ko ES sadarbības mehānisma ietvaros nav sniegti paziņojumi, un gadījumā, ja citas dalībvalstis vai Komisija konstatē riskus drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, iespējams sniegt komentārus vai atzinumu. 2024. gadā Komisija maz izmantoja šo procedūru, lai viestu skaidrību par darījumiem, kuri nav izvērtēšanas procesā.

Secinājumi par ES sadarbības mehānismu ĀTI izvērtēšanas jomā

- Pirmkārt un galvenokārt ĀTI izvērtēšana joprojām kalpojusi par neatsveramu instrumentu, kas veicinājis ES kolektīvo drošību, aizsargājot to pret ieguldījumiem no trešām valstīm, kuri varētu potenciāli radīt risku drošībai vai sabiedriskajai kārtībai.
- Otrkārt, ES sadarbības mehānisms ĀTI izvērtēšanas jomā joprojām ir ļoti nozīmīgs. To atspoguļo paziņojumu skaits, kas saglabājās aptuveni 2023. gada līmenī (477 paziņojumi 2024. gadā un 488 paziņojumi 2023. gadā). Vienlaikus 84 % no visiem paziņojumiem tika saņemti no septiņām dalībvalstīm: Spānijas, Austrijas, Itālijas, Francijas, Vācijas, Nīderlandes un Lietuvas. Izvērtēšanas mehānismi tagad darbojas 24 dalībvalstīs, taču no tām darījumus paziņojusi 21 (salīdzinājumā ar 13 dalībvalstīm 2021. gadā tas ir pieaugums). Augšupejošā tendence atspoguļo to, ka pieaugošas zināšanas par sadarbības mehānismu. Turklāt dalībvalstīm bija iespēja tehniskā līmenī rīkot diskusijas ekspertu grupas sanāksmēs par ĀTI izvērtēšanu un gadskārtējā Izvērtētāju akadēmijā, ko 2024. gadā rīkoja Rumānijas ĀTI izvērtēšanas iestāde.
- Treškārt, izņēmuma gadījumos, kad ĀTI varētu negatīvi ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību Savienībā, apstākļos, kad Savienība ir stingri apņēmusies veidot atvērtu ieguldījumu vidi, sadarbības mehānisms turpina darboties kā ierobežots un uz konkrētiem darījumiem vērsts instruments. No 477 lietām, kas paziņotas 2024. gadā, lielākā daļa (92 %) tika slēgtas pirmajā posmā, t. i., 15 kalendāro dienu laikā pēc izvērtētāju dalībvalstu sniegtā paziņojuma, un tikai 8 % lietu Komisija veica detalizētu drošības riska novērtējumu. Salīdzinājumā ar 2023. gadu šis īpatsvars nav mainījies. Tāpat kā 2023. gadā, arī 2024. gadā Komisijas atzinumi tika sniegti par mazāk nekā 2 % lietu.
- Ceturtkārt, apstrādes rūpniecība spēcīgā klātbūtne otrā posma lietās ir pat palielinājusies: no 39 % 2023. gadā līdz 50 % 2024. gadā. Ciešāk aplūkojot faktorus, kas pamato nepieciešamību veikt dziļākus otrā posma drošības riska novērtējumus, redzams, ka 49 % lietu (51 % 2023. gadā) atbilstība “kritisko tehnoloģiju” mērķfaktoram bijusi tā, kuras dēļ bija vajadzīgs sīkāks novērtējums. Spriežot pēc paziņotajām ar kritiskajām tehnoloģijām saistītajām lietām, kas izskatītas otrajā posmā, redzams, ka ir palielinājusies ar

aizsardzību saistīto darbību nozīme un tās veidojušas 37 % no kopējā lietu skaita, savukārt 2023. gadā to bija 26 %. Turklāt pusvadītāju nozare ieņēmusi to vietu, kurā 2023. gadā bija gaisa telpas un kosmosa nozare, un ar 21 % ir otrā nozīmīgākā nozare, tai sekojusi gaisa telpas un kosmosa nozare ar 16 %.

- Visbeidzot, lielākā daļa ieguldītāju joprojām bija no divām tām pašām nozīmīgākajām izcelsmes jurisdikcijām: no ASV un Apvienotā Karalistes nācis 51 % visu ieguldījumu, par kuriem paziņots ES sadarbības mehānismam. Tomēr ASV ieguldītāju īpatsvars ievērojami pieaudzis: no 33 % 2023. gadā līdz 40 % 2024. gadā. Turpretī Apvienotās Karalistes ieguldītāju īpatsvars nedaudz samazinājies: no 12 % 2023. gadā līdz 11 % 2024. gadā. Vēl viena vērā ņemama pārmaiņa saistīta ar Ķīnas (un Honkongas) ieguldītājiem, kuru īpatsvars palielinājies par 50 %: no 6 % 2023. gadā līdz 9 % 2024. gadā. Tīkmēr ieguldītājiem no Kanādas un Apvienotajiem Arābu Emirātiem bija mazāks īpatsvars darījumu kopskaitā, katrai – 3 %, proti, mazāk nekā attiecīgi 5 % un 6 % 2023. gadā.

2. Jaunākās norises ĀTI izvērtēšanā un ieskats nākotnē: priekšlikums pārskatīt ĀTI izvērtēšanas regulu

Eiropas Komisija 2024. gada 24. janvārī Eiropas ekonomiskās drošības stratēģijas²⁸ ietvaros nāca klajā ar tiesību akta priekšlikumu pārskatīt ĀTI izvērtēšanas regulu²⁹. Priekšlikuma pamatā ir pieredze, kas gūta no vairāk nekā 1200 ĀTI lietām, ESAO pētījums, dziļš Komisijas izvērtējums un Eiropas Revīzijas palātas īpašais ziņojums.

Priekšlikuma mērķis ir novērst pašreizējā regulējuma galvenos trūkumus, arī to, ka visās dalībvalstīs nav izvērtēšanas mehānisma, regulējuma sadrumstalotību un standartizētas pieejas trūkumu darījumiem, kas ir jāizvērtē visām dalībvalstīm. Tā mērķi ir šādi:

- nodrošināt, lai visās dalībvalstīs būtu ieviests izvērtēšanas mehānisms;
- ieviest valsts mehānismu tvēruma kopīgu minimumu un obligātu saskaņošanas pakāpi;
- izvērtēšanas tvērumā iekļaut ES bāzētus ieguldītājus, kurus faktiski kontrolē trešo valstu subjekti;
- stiprināt sadarbību un uzlabot pārskatatbildību starp dalībvalstīm un Komisiju.

3. Izejošo ieguldījumu pārskatīšana: Komisijas Ieteikuma (ES) 2025/63 pieņemšana

Komisija 2025. gada 15. janvārī pieņēma Ieteikumu par ES izejošo investīciju (ieguldījumu) pārskatīšanu. Iniciatīvas mērķis ir stiprināt ES ekonomisko drošību, virzīt turpmākas politikas izvēles un balstīties uz atvērtu investīciju vidi Eiropas Savienībā.

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:52023JC0020>.

²⁹ <https://circabc.europa.eu/ui/group/aac710a0-4eb3-493e-a12a-e988b442a72a/library/f5091d46-475f-45d0-9813-7d2a7537bc1f/details?download=true>.

Ieteikumā dalībvalstis tiek aicinātas novērtēt riskus, ko ekonomiskajai drošībai var radīt izejošo ieguldījumu darījumi pusvadītāju, mākslīgā intelekta un kvantu tehnoloģiju jomā – trīs tehnoloģiju jomās, kurām ir stratēģiska nozīme un kuras patlaban tiek uzskatītas par potenciāli ļoti riskantām. Konkrētāk, dalībvalstis vajadzētu:

- pārskatīt savās attiecīgajās teritorijās iedibināto uzņēmumu iepriekšējos un pašreizējos izejošos ieguldījumus trijās tehnoloģiju jomās;
- vākt informāciju un kopā ar Komisiju novērtēt visus iespējamos riskus un bažas par drošību, kas saistīti ar izejošajiem ieguldījumiem, un apsvērt derīgus politikas risinājumus ierosinātā 15 mēnešu pārskatīšanas perioda beigās. kā izejošo ieguldījumu blakusefekts šādus riskus varētu radīt tehnoloģiju vai zinātības noplūde, kas pieļautu tehnoloģiju izmantošanu militāriem vai izlūkošanas nolūkiem pret ES vai tās dalībvalstīm vai starptautiskā miera un drošības grausšanu;
- apspriesties un sadarboties ar attiecīgām ieinteresētajām personām, to skaitā uzņēmumiem, akadēmisko un pilsonisko sabiedrību, lai gūtu pilnīgu priekšstatu par ieguldījumu vidi un iespējamiem riskiem drošībai.

Ieteikuma pamatā ir diskusijas ar dalībvalstīm Komisijas ekspertu grupā izejošo ieguldījumu jautājumos, kas izveidota 2023. gada jūlijā, un sabiedriskā apspriešana, kas notika pēc 2024. gada janvārī publicētās Baltās grāmatas par izejošajām investīcijām.

Turpmākie pasākumi

Dalībvalstīm līdz 2025. gada 15. martam bija jāizraugās vienotais kontaktpunkts. Šā ziņojuma sagatavošanas laikā 25 dalībvalstis bija informējušas Komisiju, kuras iestādes ir atbildīgas par izejošo ieguldījumu pārskata sagatavošanu.

Dalībvalstīm ir arī lūgts i) līdz 2025. gada 15. jūlijam iesniegt progresu ziņojumu un ii) līdz 2026. gada 30. jūnijam iesniegt visaptverošu ziņojumu par ieteikuma īstenošanu un apzinātajiem riskiem.